

Η ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΝΑΥΑΓΙΟΝ ΤΗΣ ΔΙΑ-
ΣΚΕΨΕΩΣ ΤΟΥ ΑΦΟΠΛΙΣΜΟΥ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΡΧΕΤΑΙ.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ - ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ

ΑΡΧΟΝ ΠΡΟΤΟΝΟΤΑΡΙΟΣ

Τι φρονεῖ ὁ Στρατάρχης Δουντστόρ

*Ηλεκτρονικὸς Γ. Δ. Κανὸν ἰσχύων - καὶ
ἔτι, ἡ Πόλεμος - διακομιτῆ
ἑαυτῶν ἀποστολῆς 24-7-49*

*Σταυροπούλου
Καίτη*

Οἱ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ ἱστορικοὶ ἀναγνωρίζουν δύο εἶδη πολέμων. Τὸν περιορισμένον καὶ τὸν ἀπεριόριστον. Ἡ διαχωρίζουσα τούτους γραμμὴ εἶνε πολὺ εὐδιάκριτος. Τὸ περιορισμένον εἶδος τοῦ πολέμου, ὡς διεξήχθη ἐν τῷ παρελθόντι καὶ δύναται νὰ διεξαχθῆ πάλιν εἰς τὸ μέλλον, εἶνε μεταξὺ δυνάμεων χωριζομένων ὑπὸ μεγάλης ἀποστάσεως καὶ πολεμουσῶν διὰ περιορισμένους ἀντικειμενικοὺς σκοπούς. Ὁ πόλεμος μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἦτο τοῦ τύπου τούτου. Ὁ μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ἰταλίας πόλεμος διὰ τὴν κατοχὴν τῆς Κυθηναϊκῆς, ἀποτελεῖ ἄλλο παράδειγμα. Ἡ Ἰταλία δὲν εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ ἐπιδράμη κατὰ τῆς Τουρκίας, ἡ δὲ Τουρκία δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ κατὰ τῆς Ἰταλίας. Αἱ συμπλακείσαι δυνάμεις ἦσαν συγκριτικῶς μέτριαι.

Εἰς ἓνα περιορισμένον τοῦ μέλλοντος πόλεμον θὰ μεσολαβήσῃ μεγάλη ναυτικὴ δράσις, κυρίως κατὰ τοῦ ἐμπορίου, ἐπιθέσεις κατὰ τῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν μεμακρυσμένων, πέραν τῶν θαλασσῶν κτήσεις, ἐπιδρομαὶ κατὰ τῶν παραλίων πόλεων καὶ ἀντίποινα. Οἱ κύριοι στόλοι θὰ συνεκέντρουν ὅλην τὴν προσοχὴν τῶν εἰς τὸ νὰ κρατήσουν τὸν ἐχθρὸν μακρὰν τῶν ναυτικῶν του βάσεων.

Τοιοῦτον πόλεμον, ἐὰν ὁ Καναδὰς παρέμενεν οὐδέτερος, θὰ ἠδύναντο νὰ διεξαγάγουν ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Ἀγγλία.

Ἀπεριόριστος πόλεμος ἠμπορεῖ νὰ διεξαχθῆ μεταξὺ κατ' ἐξοχὴν βιομηχανικῶν καὶ πανισχύρων ἐθνῶν, ἀρκοῦντως ἐγγὺς ἀλλήλων, ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κινητοποιήσουν καὶ νὰ ὀρίθουν κατ' ἀλλήλων ὅλας τῶν τὰς δυνάμεις, εἰς ἓνα ἀγῶνα ζωῆς ἢ θανάτου.

Ὁ μέγας πόλεμος τοῦ 1914-1918, ὅσον ἀφορᾷ τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη, ἦτο αὐτῆς τῆς φύσεως. Τοιοῦτος πόλεμος ἐν τῷ μέλλοντι θὰ ἠδύνατο νὰ διεξαχθῆ μεταξὺ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας ἢ μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰταλίας ἢ μεταξὺ τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, συμμετέχοντος τοῦ Καναδά, καὶ

ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἐλάμβανε χώραν ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τῶν συνόρων τοῦ Καναδά. Τὸ μέγιστον ἐξυπονοεῖ τὸ ἐλάχιστον δι' ὃ καὶ θὰ ἐξετάσωμεν τὴν πλήρη ἀνατροπὴν τῶν ὄρων ἐν τῇ -στρατηγικῇ καὶ τῇ ναυτικῇ, ἣν ἐπέφερον ἡ ἀεροπορία, προκειμένου περὶ ἐνὸς ἀπεριορίστου πολέμου μεταξὺ ἐθνῶν ἐχόντων μεγάλα μηχανικά, χημικά καὶ ἐπιστημονικά μέσα.

Ὁ σκοπὸς ὅλων τῶν πολέμων περιορισμένων ἢ ἀπεριορίστων, εἶνε ν' ἀσκήσουν τόσῃ πίεσιν, νὰ προκαλέσουν τόσας ὀϊαταραχὰς εἰς τὸν ἀστικὸν πληθυσμόν, ὥστε ὁ ἠττημένος ν' ἀναγκασθῇ νὰ ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις εἰρήνης. Ἡ φάσις αὕτη δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ ἄνευ τῆς ἤττης τῶν στρατῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης (ὅπως συνέβη μὲ τὴν Γερμανίαν, ὁ στρατὸς τῆς ὁποίας ἔμεινε πανίσχυρος μέχρι πέρατος τοῦ παγκοσμίου πολέμου).

Ἡ βραδεῖα πίεσις τοῦ ἀποκλεισμοῦ, κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, προὐκάλεσε τὴν κατάρρευσιν τοῦ «ἐσωτερικοῦ μετώπου» τῆς Γερμανίας, μολοντί αἱ γερμανικαὶ στρατιαὶ ἦσαν ἱκαναὶ νὰ προβάλλουν εἰσέτι μεγίστην ἀντίστασιν ἐπὶ νέας συντετημένης γραμμῆς.

Εἰς τὸν προσεχῆ πόλεμον δηλητηριώδη ἀέρια, ἔτι δὲ καὶ τοξίνοι, θὰ χρησιμοποιηθῶσιν ἐκ τοῦ ἀέρος. Καὶ ἀμφότερα ταῦτα θὰ εἶνε τόσον θανατηφόρα, ὥστε θὰ εἶναι ἀδύνατον οἱ ἄμαχοι πληθυσμοὶ νὰ προστατευθῶσιν ἀπ' αὐτῶν.

Ἐπάρχουν ἤδη γνωστὰ πολλὰ ἀέρια κατὰ τῶν ὁποίων δὲν ἰσχύει καμμία προφυλακτικὴ προσωπίς, καὶ ἡμποροῦν νὰ παραμείνουν ἐπὶ ἡμέρας ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ!

Ἐνῶ, ἀφ' ἑτέρου, ὁ βακτηριδιολόγος, ἐὰν τοῦ δοθῇ ἐλευθερία δράσεως, θὰ ἠδύνατο νὰ δηλητηριάσῃ τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς πόλεως, ἀρκεῖ ὅπως, ἐν σιμῆνος ἀεροπλάνων, φορέων τῶν δηλητηριωδῶν σπερμάτων, δυνηθῇ νὰ διασπίσῃ τὰς γραμμάς τῆς ἀμύνης καὶ ρίψῃ ἐκ τῶν αἰθέρων πρὸς πᾶσαν διεύθυνσιν τοὺς νοσογόνους κρουνοὺς του. Καὶ τὸ ὅτι θὰ ἠδύναντο νὰ παραβιάσουν τὰς γραμμάς τοῦ ἐχθροῦ εἶναι ἐκ τῶν προτέρων βέβαιοι.

Προτοῦ ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος κατακτήσῃ τοὺς αἰθέρας, ὁ πόλεμος εἶχε κατιστῆ εἰς δαπανηρὸς ἀναχρονισμὸς. Ἄλλ' ἤδη, ὅποτε κατέστη τριῶν διαστάσεων, χάρις εἰς τὴν βασιλείαν τῆς ἀεροπορίας, θὰ εἶναι τόσον καταστρεπτικὸς καὶ τρομακτικὸς, ἐὰν διεξαχθῇ ἐπὶ τῆς μεγάλης κλίμακος τοῦ ἀπεριορίστου πολέμου, ὥστε οὐδεὶς πολιτισμὸς ἢ κοινωκὶνὸν σύστημα νὰ μὴ δυνηθῇ νὰ ἀνθέξῃ εἰς αὐτόν.

Πρὸς τί λοιπὸν αἱ τόσαι περὶ ἀφοπλισμοῦ προσπάθειαι τῆς Κοι-

νωνίας τῶν Ἐθνῶν; Ὅπως καμμία δύναμις δὲν δύναται νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἔκρηξιν ἐνὸς ἡφαιστείου, οὕτω ἀκριβῶς κανεὶς ἀπολύτως δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἔκρηξιν ἐνὸς νέου πολέμου, ὁ ὁποῖος αὐτὴν τὴν φορὰν προμηνύεται φοβερώτερος, καταστρεπτικώτερος, ἀλλὰ καὶ πολὺ μικροτέρας διαρκείας.

Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν πόλεμον ὃ' ἀποδειχθῆ ποῖος εἰργάσθη ἔξυπνότερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον κατὰ τὸ ἀπὸ τῆς εἰρήνης τοῦ 1918 μέχρι τότε διάστημα.

Ἡ γνώμη τοῦ βασιλέως τῆς Νοτιοσλαβίας

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ εὐρωπαϊκὴ δημοσίᾳ γνώμη διαβλέπει ἐν τῇ Βαλκανικῇ τὴν ἐστίαν πυρκαϊᾶς ἐν Εὐρώπῃ. Ἀλλὰ, ἐφ' ὅσον αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις δὲν ἐπενέβαινον εἰς τὴν Βαλκανικὴν, ἡ ἰδέα αὕτη ἦτο ἐσφαλμένη καὶ σήμερον κατέστη τελείως ψευδής. Ὡς βλέπετε ἐν τῇ Βαλκανικῇ ἐτακτοποιήσαμεν τὰς ὑποθέσεις μας. Ἀρκεῖ νὰ ἐξετασθοῦν τὰ πεπραγμένα τοῦ παρελθόντος ἔτους, ὅπως διαπιστωθῇ ὅτι ἡ Βαλκανικὴ πόρρω ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι ἐστία πυρκαϊᾶς καὶ ὅτι κατέστη κέντρον συνεννοήσεως καὶ ὁμοφωνίας διεθνoῦς. Δύναμαι ἤδη νὰ διαβεβαιώσω ὅτι οὐδέποτε αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν Βαλκανικῶν κρατῶν εὐρίσκοντο εἰς καλύτερον σημεῖον ἀπὸ σήμερον καὶ ὅτι αἱ πιθανότητες ἐκρηξέως νέου πολέμου παρουσιάζονται πολὺ ὀλιγώτεραι ἐν τῇ Βαλκανικῇ ἀπὸ οἰονδήποτε ἄλλο μέρος τῆς Εὐρώπης. Ὁ πόλεμος δὲν πρόκειται νὰ ἐκραγῇ ἐνταῦθα. Ἀτυχῶς ὅμως δὲν μένομεν μόνοι. Ἐξωτερικαὶ ἐπιδράσεις ἐξακολουθοῦν ἀκόμη, ὅπως καὶ ἄλλ τε, νὰ καταβάλλουν πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως παρεμποδίσουν τὸ ἔργον τῆς συνεννοήσεως. Εἶναι ἄρα ἀπόλυτος ἀνάγκη ν' ἀπαλλαγοῦν τὰ Βαλκάνια πάσης ξένης ἐπιρροῆς. Εἶναι τοῦτο ὅρου ἀπυραίτητος διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ πνεύματος τῆς συνεργασίας καὶ τῆς ἐμμονῆς εἰς τὴν εἰρήνην. Ἄς μᾶς ἀφήσουν ἡσύχους καὶ δὲν θὰ ὑπάρξῃ τοῦ λοιποῦ οὐδὲ σκιά δυσαρμονίας.

Πολιτικοὶ τινες ἄνδρες, προσπαθοῦν νὰ διαδραματίσουν ρόλον διαιτητοῦ ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὅτι ἐξυπηρετοῦν τὴν εἰρήνην, ἐνῶ πράγματι οὐδὲν ἄλλο ἐπιδιώκουν, παρὰ νὰ ζητοῦν ἐν οἰονδήποτε ὄφελος. Κατὰ τὴν γνώμην μου μόνον αἱ ἄμεσοι καὶ ἄνευ μεσολαβητῶν καὶ μάλιστα μεσολαβητῶν τοιοῦτου εἶδους, διεξαγόμενα διαπραγματεύσεις εἶναι δυνατόν ν' ἀπολήξουν κατὰ τρόπον θετικὸν εἰς συνεννόησιν. Ἐξ ἄλλου πολιτικοὶ τινες δὲν παύουν ν' ἀξιοῦν τὴν ἀναθεώρησιν τῶν συνθηκῶν, ἰσχυριζόμενοι ὅτι μόνον ἡ ἀναθεώρησις θὰ ἐξησφάλιζε τὴν

εἰρήνην. Τοῦτο εἶναι ἀπολύτως ψευδές. Σήμερον τὸ ἀντίθετον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Τί λέγει ὁ Βέρνις

Ἔχομεν τὴν ἀτυχίαν νὰ ζῶμεν εἰς μίαν ἐποχὴν μεταβιτικὴν. Ὁ κόσμος δὲν ἔχει ἀκόμη τελείως ἀποβάλλει τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ νέα ἤθη, δὲν ἔχουν ἀκόμη τελείως ἐγκλιματισθεῖ. Ὁ κόσμος σύρεται βιαίως πρὸς δύο κατευθύνσεις. Ἐν τῇ μιᾷ φέρεται πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔν τῇ ἐτέρᾳ ὠθεῖται πρὸς τὰ ἔμπρός. Τὸ πρὸς ἐκτέλεσιν μέγα ἔργον εἶναι ἡ συνεννόησις, ἡ συνέργασία, ἡ καλὴ θέλησις ὅλων πρὸς ἀποφυγὴν τῆς καταστροφῆς. Ἡ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα προσπάθεια ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως, ὁ μᾶλλον εὐρὺς πειραματισμὸς πρὸς συμφιλίωσιν δύο δυνάμεων καὶ ὑπερνίκησιν τῆς κρίσεως ἄνευ ἐπαναστάσεως, εἶναι ὁ σήμερον διεξαγόμενος ἐν Ἀμερικῇ. Ἐὰν ἡ Ν. R. A. (National Recovery Act) ἐπιτύχη, ἔαν διὰ μιᾶς εἰρηρικῆς συμφωνίας ὅλων τῶν συμφερόντων ἐγκαθιδρουθῇ μία νέα τάξις πραγμάτων, ἄνευ προσφυγῆς εἰς βίαν, ὁ πειραματισμὸς θὰ εἶναι τόσον σημαντικὸς δι' ὅλον τὸν κόσμον, ὅσον καὶ διὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Τὸ παράδειγμα τοῦτο θὰ ἐπέφερον ἀναγέννησιν τῆς ἐλπίδος. Διότι θ' ἀπεδεικνύετο δι' αὐτοῦ ὅτι, παρὰ πᾶσαν ἐναντιότητα, εἶναι δυνατὸν ν' ἀνεγερθῇ εἰς καλύτερος κόσμος, χωρὶς πρὸς τοῦτο νὰ διέλθωμεν προηγουμένως τὴν τεταραγμένην περιόδον, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλουν ὅλαι αἱ ἐπαναστάσεις. Εἶμαι πεπεισμένος ὄντως, ὅτι ἔαν ἐπιτύχη ὁ πειραματισμὸς τοῦ προέδρου Ρουζβέλτ καὶ ἔαν ἐπιφέρῃ ἡ διαλιστώση μίαν οἰκονομικὴν ἀνάνησιν, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πᾶς κίνδυνος πολέμου θὰ ἐκλείψῃ.

Ἡ γνώμη τοῦ κ. Γιέφτις

Δὲν ὑπάρχει ἐν Εὐρώπῃ, κανεὶς πολιτικὸς δυνάμενος νὰ ἀναλάβῃ τὰς εὐθύνas, αἷς ἐπιβάλλει ἡ ἔκρηξις ἐνὸς πολέμου. Οὐδεὶς ἀρχηγὸς εὐρωπαϊκῆς κυβερνήσεως εὐχεται πόλεμον. Ὁ κίνδυνος εἶναι μέγιστος καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἀπρόβλεπτον. Βεβαίως ἡ κατάστασις θὰ μετεβάλλετο τὴν στιγμήν καθ' ἣν, ἡ δύναμις ἐνὸς ἔθνους ἐπηρξάνετο τόσον ὥστε νὰ ἐξασφάλιζεν εἰς αὐτὸ τὴν νίκην.

Πᾶσα συζήτησις ἐπὶ τοιοῦτου θέματος ἀναγκαίως στρέφεται περὶ τὴν Γερμανίαν, ἔν καὶ ἐγὼ νομίζω ὅτι ὁ Χίτλερ κατὰ βῆθος δὲν ἐπιθυμεῖ τὸν πόλεμον. Γνωρίζει τι σημαίνει πόλεμος. Τὸ ζήτημα, ὅμως, εἶναι νὰ γνωσθῇ, ἔν ὁ Χίτλερ εὐχεται ἢ ὄχι τὸν πόλεμον. Δυνάμεθα δὲ νὰ θεωρήσωμεν ὡς δεδομένον ὅτι δὲν τὸν ἐπιθυμεῖ, ἔστω καὶ καθ'.

ἦν ὥραν ἢ χώρα του θὰ ἔχη ἐξοπλισθῆ. Ἐπίσης ζήτημα εἶναι νὰ καθορισθῆ ἡ πραγματικὴ δύναμις τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κινήματος. Δὲν θὰ εἶναι ἀρά γε δυνατόν νὰ παρασύρη τοὺς διευθύνοντας αὐτὸ ; καὶ οἱ διευθύνοντες θὰ ἔχουν ἀρά γε τὴν ἱκανότητα νὰ κυριαρχήσουν αὐτοῦ ;

Τὸ φασιστικὸν κίνημα εἶχε πάντοτε ὡς σκοπὸν τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ κράτους καὶ δὲν ἦτο ἐθνικιστικὸν παρὰ μόνον κατὰ δευτερεύοντα λόγον. Ἀντιθέτως ἐν Γερμανίᾳ τὸ ἐθνικοσοσιαλιστικὸν κίνημα ἦτο καὶ εἶναι πρωτίστως καὶ πρὸ παντὸς ἐθνικιστικόν. Ἐπομένως, καθὼς διδάσκει ἡ ἱστορία, εἶναι δύσκολον νὰ κατευνασθῆ εἰς ὑπερβολικὸς ἐθνικισμός, ὅταν στηρίζεται ἐπὶ σημαντικοῦ στρατοῦ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρόβλημα τῆς Αὐστρίας, ἐλπίζει εἰς διατήρησιν τοῦ νέου καθεστώτος, ἂν καὶ τοῦτο φαίνεται ἀπίθανον ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον δὲν θέλουν ἐπέλθει ριζικαὶ μεταβολαί. Οἱ Αὐστριακοὶ εἶναι Γερμανοὶ καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἀναμφιβόλως πολυάριθμοι θὰ εἶναι οἱ ἐθνικοσοσιαλισταί. Ἀργὰ ἢ γρήγορα ἡ πίεσις αὐτῶν θὰ καταστῆ αἰσθητή.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῆς ἐνδεχομένης παλινρθώσεως τῶν Ἀψβούργων αὕτη δὲν θὰ ἐχρησίμευσεν εἰς τίποτε, καθ' ὅτι δὲν θὰ ἐμποδίσῃ καθόλου τοὺς ἐθνικοσοσιαλιστάς νὰ συνεχίσουν τὴν δρᾶσιν των. Ἡ παλινόρθωσις θὰ εἶχεν ἀντιθέτως ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐπιρροῆς καὶ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ κινήματος καὶ εἰς Αὐστρίαν. Εἴμεθα ἀποφασιστικῶς ἀντίθετοι μιᾷ τοιαύτης διευθετήσεως. Ἡ ἐπάνοδος τῶν Ἀψβούργων θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχη ὡς ἐπακόλουθον σοβαρωτάτας δυσχερείας καὶ αἱ Μικραὶ Δυνάμεις θὰ εἶχον τὸν λόγον ἐπ' αὐτοῦ ἀναμφιβόλως. Ὅσον ἀφορᾷ ἡμᾶς, ἦτοι τὰ μικρὰ κράτη, φρονῶ ὅτι δικαιούμεθα νὰ ἐναποθέσωμεν τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου εἰ τὰς ἀμέσως ἐνδιαφερομένας Μεγάλαις Δυνάμεις.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΚΛΕΜΑΝΣΩ

‘Ο Κλεμανσώ και οί ύπουργοί του—‘Η....χῆνες τοῦ Καπιτωλίου—Ποῦ θὰ μετέφερε τὴν πρωτεύουσαν—‘Ο Κλεμανσώ ἑλληνιστής—Πρωθυπουργός...ἀντιπολιτευόμενος—Τι...λικιέρ προτιμοῦσε ὁ Κλεμανσώ—
Μία πατρικὴ συμβουλή τοῦ τίγρεως

‘Όταν ὁ Κλεμανσώ πρωτόγινε πρωθυπουργός, τὸν κατηγοροῦσαν γιὰ τὴν διοικητικὴ ἀνικανότητα τῶν συγυπουργῶν του. ‘Ο Κλεμανσώ, εἰς ἀπάντησιν... πλειοδοτοῦσε σὲ κάκολογίεσ ἐναντίον τῶν συναδέλφων του. Κᾶποτε, ἕνας πολιτικός του φίλος, ἀκούγοντάς τον νὰ ἐκφράζεται κατὰ τέτοιο τρόπο, ἐξεπλάγη γιὰ τὴν τόση αὐστηρότητά του καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ τοῦ τὸ πῆ.

—Μὰ εἶν’ ἠλίθιοι! εἶπεν ὁ Κλεμανσώ.

— Τόσο τὸ χειρότερο γιὰ σᾶς, ἐσεῖς φταίτε...

— Πῶς! ‘Εγὼ φταίω γιὰτὶ ὁ τάδε ὑπουργός μου (καὶ ὠνόμασε ἕναν ὑπουργὸ) εἶν’ ἠλίθιος :

— ‘Οχι γι’ αὐτό. Φταίτε ὅμως σεῖς ποὺ τὸν ἐκάματε ὑπουργό! Γιατὶ τὸν ἐκάματε μπορεῖτε νὰ μοῦ πῆτε :...

‘Ο Κλεμανσώ ἔμεινε γιὰ λίγο καιρὸ σιωπηλὸς κοιτάζοντας τὸν φίλο του κατὰματα. Κατόπιν ἔσκασε στὰ γέλοια καὶ τοῦ εἶπε :

— Μὰ στὸ Θεό σας : Μποροῦσα νὰ βρῶ πιὸ ἠλίθιο :

Σὲ μιὰ θυελλώδη συνεδρίαση τῆς βουλῆς κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ πολέμου, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος ἔξεφώνησε ἕνα πύρινο λόγο ἐναντίον τοῦ Κλεμανσώ, τὸν ὁποῖον ἐχαρκτήρησε ὡς «ἐπίδοξο δικτάτορα» ὡς «φανατισμένον ἱμπεριαλιστὴ», ὡς ἀναμένοντα τὴν νίκην τῆς Γαλλίας γιὰ νὰ ρίξῃ τὴ μάσκα καὶ νὰ ξεσκεπάσῃ τὰ φιλόδοξα σχέδιά του.

Σὲ μιὰ στιγμή μάλιστα, παρασυρόμενος ἀπὸ τὸ λόγο του, ἐγύρισε πρὸς τὸν Κλεμανσώ καὶ τοῦ ἐφώναξε :

— Μοῦ κάνετε τὴν ἐντύπωσι τῶν ἀρχαίων πορθητῶν τοῦ Καπιτωλίου !...

— Κι’ ἐσεῖς τῶν φυλάκων του! ἀπήντησεν ἤρεμα ὁ Κλεμανσώ. ‘Ολοι οἱ βουλευταὶ ἔσκασαν στὰ γέλια.

(Φύλακες τοῦ Καπιτωλίου, ἦσαν, ὡς γνωστόν, ἡ περίφημες ἑσῆρες...χῆνες !)

Ήταν ἡ ἐποχὴ ὅπου οἱ Γερμανοὶ εἶχαν φθάσει στὰ πρόθυρα τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης.

Ὁ πανικός στὸ Παρίσι, ἦταν ἀπερίγραπτος.

Ἡ τράπεζες στέλναν τὰ χρηματικὰ ἀποθέματά των στὰ ὑποκαταστήματά των τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ οἱ πλούσιοι ἔμποροι τρομοκρατημένοι, μετέφεραν τοὺς θησαυροὺς των, ὅσο πὸ μακριὰ ἀπὸ τὸ Παρίσι μπορούσαν.

Ἐνα βράδυ, στὴ βουλή, ἓνας βουλευτὴς ἔθεσε στὸν Κλεμανσὸ τὸ ἑξῆς ἐρώτημα :

— Ἐάν, ὃ μὴ γένοιτο, ἡ κυβέρνησις ἀναγκασθῆ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ Παρίσι, ποῦ σκοπεύετε νὰ ἐγκατασταθῆτε ;

Ὁ Κλεμανσὸ πετάχθηκε, σὰ νὰ τὸν εἶχε τσιμπήσει καμμιὰ σφήκα!

— Στὸ μέτωπο, κύριε ! ἀπήντησε μὲ ὀργή.

Ἐνα πρωτὶ, στὸ «Καὶ ντ' Ὀρσαί», ὁ κ. Πουανκαρὲ ἔλεγε σ' ἓναν φίλο του πολιτευτῆ :

— Ἐχω κάμει κι' ἐγὼ κλασσικὲς σπουδές, ὁμολογῶ ὅμως πῶς δὲν τολμῶ ν' ἀναμετρηθῶ μὲ τὸν κ. Κλεμανσὸ. Τὴν ἡμέρα ποὺ πήγαμε μαζὶ νὰ παραδώσωμε στὸν στρατάρχη Ζόφρ τὴν στραταρχικὴ ράβδο, τὰ ἔχασα κυριολεκτικῶς μπρὸς στὴν πολυμάθεια τοῦ συντρόφου μου. Θάλεγε κανεὶς πῶς ἔχει ζήσει στὴν ἐποχὴ τοῦ Δημοσθένους.

Πραγματικῶς ὁ Κλεμανσὸ ἐλάτρευε τὴν ἀρχαιότητα. Ἡ αἴθουσα ποὺ ἐδέχετο τοὺς ἐπισκέπτας του ἦταν γεμάτη ἀπὸ κομψοτεχνήματα ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Τέχνης. Συγχρόνους λογοτέχνας σπανίως διάβαζε. Ἡ μοναδική του σχεδὸν πνευματικὴ τροφὴ ἦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες συγγραφεῖς. Ὄταν, τὸ βράδυ τοῦ θανάτου τοῦ Φέλιξ Φώρ, ἓνας συντάκτης τῆς «Αὐγῆς», ἔτρεξε νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ γράψῃ κανένα σχετικὸ ἄρθρο, τὸν εὐρῆκε ποὺ ἐδιάβαζε τὸν Ὅμηρο... Κι' ὅταν ὁ συντάκτης τοῦ ἀνήγγειλε τὶ τὸν ἤθελε, ἡ πρώτη του φράσις ἦταν :

— Κι' ἦταν ἀνάγκη καὶ μὲν νὰ μέ... χωρίσης ἔτσι ἀπότομα ἀπὸ τὴν Νausικᾶ ;..

*
* *

Σ' ἓναν διάδρομο τοῦ Μεγάλου τῆς Γερουσίας, οἱ κ. κ. Κλεμανσὸ καὶ Βαρὲν μιλοῦσαν κάποτε γιὰ τὶς παλῆς των ἱστορίες.

— Τὴν ἐποχὴ τῆς πρωθυπουργίας σας, ἤμουν ἀντιπολιτευόμενος... λέει ὁ Βαρὲν.

— Κι' ἐγὼ ἐπίσης.

— Πῶς ; κι' ἐσεῖς ; !... Μὰ σεῖς εἴσατε τότε πρωθυπουργός !

— Τὶ σχέση ἔχει αὐτό ; Ἀντιπολιτευόμενον ὄλους .. τοὺς ὑπουργοὺς μου !

Κάποτε πάλι στη Γερουσία κατά τὴν διάρκεια τῆς συνεδριάσεως, κάποιος γερουσιαστής, ὁ κ. Σενλόγκ, ἔβγαζε ἕναν ἀτέλειωτο λόγο. Σὲ μιὰ δεδομένη στιγμή, οἱ φίλοι του τοῦ φώναξαν :

- Δὲν κάνετε μιὰ διακοπὴ γιὰ νὰ ξεκουρασθῆτε;...
- Τότε, γιὰ νὰ ξεκουρασοῦμε ἔμεῖς! τοῦ φώναξε ὁ Κλεμανσώ.

*
* *

Ὁ Τίγρις δὲν χαρίζει κάστανα σὲ κανένα. Ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ πλησιέστεροί του συγγενεῖς δοκιμάζουν συχνὰ τὴν δηκτικότητα τοῦ πνεύματός του.

Μιὰ μέρα ὁ ἀδελφός του Ἄλβέρτος, πού εἶνε δικηγόρος, πῆγε νὰ τὸν ἐπισκεφθῆ.

- Τί συμβαίνει; τὸν ἐρώτησε ὁ Κλεμανσώ.
- Θᾶθελα νὰ μοῦ δώσης μιὰ συμβουλή.. Εἶμαι ἄρρωστος...
- Δὲν εἶμαι πιά γιατρός!
- Ὑπῆρξες ὅμως ἄλλοτε. Καὶ σήμερα ἔρχομαι ν' ἀπευθυνθῶ στὸν γιατρό.

- Μίλα. Εἶσαι ἄρρωστος, ὦραϊα...Τὶ αἰσθάνεσαι;
- Μία παράξενη κομμάρα.
- Ἐργάσου.
- ...Καὶ μίαν ἀνυπόφορη ἀνία,
- Ἄνιαν εἶπες; Τότε ὅταν δημηγορῆς στὸ δικαστήριο, φρόντιζε νὰ ἔχης... βουλώσει προηγουμένως τὰ φτιά σου γιὰ νὰ μὴν ἀκοῦς τοὺς λόγους σου!...

*
* *

Κατὰ τὴν διάρκεια κάποιας κυβερνητικῆς κρίσεως, ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἀνέθεσε στὸν Σαρριὲν νὰ ἀναλάβῃ τὸν σχηματισμὸ τοῦ νέου Ὑπουργείου. Ὁ Σαρριὲν ἔσπευσε νὰ καλέσῃ «πρὸς σύσκεψιν» τοὺς φίλους του μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Κλεμανσώ.

Ὅταν ὁ Τίγρις ἔφθασε στὸ σπίτι τοῦ ἐπιδόξου πρωθυπουργοῦ, τὸν εὔρηκε, μὲς στὸ ἰδιαιτέρο γραφεῖο του περιστοιχισμένον ἀπὸ ὄλους σχεδὸν τοὺς ὑποψηφίους ὑπουργούς του, πού ἐκάπνιζαν καὶ πίναν διὰφορα ποτά.

— Τὶ θὰ πάρετε Κλεμανσώ; τὸν ἐρώτησεν ὁ οἰκοδεσπότης δείχνοντάς του διάφορες μάρκες λικέρ.

— Τὸ...τῶν Ἐσωτερικῶν! ἀπήντησεν ὁ Τίγρις καθήμενος ἀπαθῶς στὴν πολυθρόνα του.

Μετὰ τὸ Γαλλο-γερμανικὸ ἐπεισόδιο τῆς Καζαμπλάγκας, ὁ γερμανὸς πρέσβυς στὸ Παρίσι πρίγκηψ Ραντολέν ἐπεσκέφθη τὸν Κλεμανσώ, ὁ ὁποῖος ἦταν τότε πρωθυπουργός. Ὁ Ραντολέν διαμαρτυρήθηκεν ἐντονώτατα γιὰ τὴν στάση τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ ἐπεισόδιο, καὶ ὀπήτησε ἔκ μέρους τῆς κυβερνήσεώς του, νὰ δοθῇ στὴ Γερμανία πλήρης ἠθικὴ ἀποζημίωση.

— Ἐὰν ἡ Γαλλία δὲν ὑποκύψῃ στὰς ἀξιώσεις μας, ἐδήλωσεν ὑπεροπτικά, θὰ βρεθῶ στὴν ἀνάγκη νὰ ἐγκαταλείψω τὸ Παρίσι.

Ὁ Κλεμανσώ τὸν ἐκύτταξε μὲ μεγάλη ψυχραιμία καὶ τοῦ ἀπήντησε:

— Τὸ ἔξπρὸς τοῦ Βερολίνου ἀναχωρεῖ στὶς 8 καὶ 15. Τώρα εἶνε 6 ἡ ὥρα. Ὡστε, ἂν θελήσετε νὰ φύγετε ἀπόψε, δὲν σᾶς μένει παρὰ ὁ ἀπαραίτητος καιρὸς γιὰ νὰ ἐτοιμάσετε τὴ βαλίτσα σας!

Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας... δὲν ἀνεχώρησε. Τὴν ἐπομένῃ, μάλιστα, ἔλαβεν ἀπ' τὴν Κυβέρνησίν του ὀδηγίαις πρὸ μετριοπαθεῖς, κ' ἔτσι τὸ ἐπεισόδιο μετὰξὺ τῶν δύο κρατῶν ἔληξε φιλικά.

*
*
*

Λίγοι ξεύρουν ὅτι ὁ Κλεμανσώ ἄρχισε τὸ στάδιό του ὡς γιατρός. Ἴδου ἓνα χαριτωμένο τελευταῖο σχετικὸ ἀνέκδοτο :

Στὴν περίφημη συνεδρίαση τῆς γερούσιας κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνεγνώσθη ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Μαλβύ, ὁ ὁποῖος ζητοῦσε νὰ δώσῃ λόγος τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐξουσίας ἐνώπιον εἰδικῶν δικαστικῶν, ὁ γερουσιαστὴς Ἐτιὲν ἐπλησίασε τὸν Κλεμανσώ, στὸν ὑπουργικὸ θῶκο, καὶ ἀντήλλαξε λίγα λόγια μαζί του.

Ἦστερ ἀπὸ λίγο, συνήνησε τὸν Ἐτιὲν στοὺς διαδρόμους τοῦ γερουσιαστικοῦ μεγάρου ὁ τέως πρωθυπουργὸς Λέγκ, καὶ τὸν ἐρώτησε περὶ τῆς ὑγείας του.

— Δυστυχῶς, δὲν εἶμαι καὶ τὸσὸν καλά, ἀπήντησεν ὁ Ἐτιὲν.

— Πῶς; Εἶσαι ἄρρωστος;... Δὲν σοῦ φαίνεται διόλου... Καὶ τί ἔχεις;

— Ἐναν πόνο στὸ πόδι... Ρευματισμὸς θὰ εἶνε ὑποθέτω...

— Πρὸ ὀλίγου σὲ εἶδα καὶ κουβέντιαζες μὲ τὸν πρωθυπουργό...

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ, δὲ συμβουλευόσουν καὶ τὸν...γιατρὸ Κλεμανσώ:

— Πῶς ! τὸν συμβουλευθήκα..

— Καὶ τί σοῦ εἶπε ;...

— Ἀπλούστατα : νὰ...κόψω τὸ πόδι μου γιὰ νὰ μὴ μὲ ξαναπειράζουν οἱ ρευματισμοί !

Ἡ μεγάλη ἀδυναμία τοῦ Κλεμανσῶ ἦσαν οἱ πνευματώδεις καὶ οἱ ἐτοιμολογοὶ ἄνθρωποι.

Κάποτε, ὅταν δὲν ἦταν ἀκόμη παρὰ διευθυντῆς τοῦ «Λεσμούτου Ἀνθρώπου» εἶχε πάη στὸ Δικαστήριον γιὰ ν' ἀκούσῃ τὴ δημογορία ἑνὸς νεαροῦ δικηγόρου. Ἡ δημογορία αὐτὴ ἦταν, ὡς φαίνεται, θαῦμα ρητορικῆς. Κι' ὁ Κλεμανσῶ ἐνθουσιάσθηκε τόσο, πού, πρὶν φύγει, πλησίασε τὸν νεαρὸ δικηγόρο καὶ τοῦ εἶπε μ' ἐνθουσιασμό :

— Μπράβο, νέε μου! Ἔχεις μέλλον. Ἐλα δῶ νὰ σὲ σφίξω πάνω στὴν καρδιά μου.

Ὁ νεαρὸς ρήτωρ ὅμως, πού ἦταν ἀντιθέτων πολιτικῶν φρονημάτων ἀπ' τὸν Κλεμανσῶ, ὀπισθοχώρησε καὶ ἀπήντησε μὲ μεγάλη ἐτοιμότητα :

— Ἀπεχθάνομαι, κύριε, τὸ κενόν!...

Ὁ Κλεμανσῶ, ἐνθουσιάσθηκε μὲ τὴν ἔξυπνη αὐτὴν ἀπάντησι. Κι' ὅταν, ὕστερα ἀπὸ χρόνια, ἔγινε πρῶθυπουργός, ἡ πρώτη του φροντίς ἦταν νὰ καλέσῃ κοντά του τὸν... τέως νεαρὸ ἤδη δὲ φημισμένο δικηγόρο, καὶ... νὰ τοῦ προσφέρῃ ἕνα ὑπουργεῖο!

Γιὰ τὴν ἱστορία, ἅς ἀναφέρωμε ἀκόμα πῶς ὁ δικηγόρος... ἐδέχθηκε τὸ προσφεροθὲν χαρτοφυλάκιο!

* * *

Ἐνας ἰσχυρὸς «παράγων τοῦ κόμματος» ἐπισκέπτεται μιὰ μέρα τὸν Τίγρι

— Ἀγαπητέ μου Πρόεδρε, ἔχω ἕνα παράπονον μαζί σας... Γιατὶ δὲν διωρίζετε τὸν Ζ... νομάρχη;...

— Δὲν ξέρω. Ὑπάρχει ὅμως κανένας λόγος γιὰ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ τὸν ἔχω διορίσει;

— Βεβαίωτα... εἶνε ἕνας πρώτης τάξεως δημόσιος ὑπάλληλος ἀφοσιωμένος στὸ καθῆκον του.

— Δὲν εἶνε λόγος αὐτός. Ἴσα ἴσα μάλιστα, ἐπειδὴ ἀκριβῶς εἶνε ἐντιμὸς ὑπάλληλος δὲν πρέπει νὰ...τὸν στερηθῇ ἡ ὑπηρεσία.

— Δὲν λέω... Ἐν τούτοις ὅμως, σεῖς ὁ ἴδιος τὸ εἶχате ὑποσχεθεῖ στὴ γυναῖκα του...

Ἐγώ;!...

— Βεβαίως... Σὲ κάποιο σαλόνι, ὅπου οἱ τὴν εἶχαν συστήσει.

— Ἐ, κι' ὕστερα;... Δὲν φθάνει πού τοὺς ἐχάρισα ἐπὶ τόσον καιρὸ τὴν... ἐλπίδα, ζητοῦν τώρα καὶ ρέστα;!...

Η ΤΥΧΗ ΕΝΟΣ ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΟΥ

Ποιὸς ἀπὸ τοὺς Κωνσταντινουπολίτας θυμᾶται τὸν πολὺ Μάξουελ. Ἄγγλο ἀστυνομικὸ διευθυντὴ τοῦ στρατοῦ κατοχῆς ποὺ ἦλθε στὴν Πόλη στὰ 1918 καὶ ἐγκατεστάθηκε φαρδὺς πλατὺς στὶς ὑψηλὲς ἀσχολεῖες του; Σαραντάρης περίπου, εἶχε κάμει δέκα ὀκτὼ χρόνια στὶς ἀποικίες. Τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε γαλήνια θεληματικότητα, τὰ μάτια του γεμάτα ἀφέλεια, οἱ ὄμοι τοῦ γεροῦ. Καὶ μαζί μ' ὅλα αὐτὰ εἶχε μεγάλη περιφρόνησι γιὰ τὰς κοσμικὰς ὑποχρεώσεις, καὶ εὐγένεια λεπτή.

Γιὰ μένα ἦταν ὁ πιὸ ἐπιθυμητὸς σύντροφος ποὺ μοῦ ἐχρειάζετο σὲ μιὰ πόλη ὅπου πολλὰ ἔχει νὰ μάθῃ κανεῖς, πολλὰ ἔπρεπε νὰ ὑποψιάζεται. Κατοικούσαμε μαζί στὸ ἴδιο σπίτι, σὲ δυὸ δωμάτια κι' ἓνα σαλόνι, ὅπου συναντώμεθα κάθε πρωί γιὰ τὸ πρόγευμα. Δὲν ἐχωριζόμασταν καθόλου. Ἐπειτα μιὰ κι' ἀνήκαμε στὴν ἴδια ὑπηρεσία, μέναμε στὸ ἴδιο γραφεῖο μέρα νύκτα.

Ἦ Μάξουελ ὠμιλοῦσε ἀρκετὰ καλὰ Γαλλικὰ μὲ τὸν ἀπαραίτητο ξενικὸ τόνο. Ἀκόμη γνῶριζε μερικὰς διαλλέκτους τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ τῶν Ἰνδιῶν, ἀλλ' ἀγνοοῦσε τὰ πάντα ἀπὸ τὴν Τουρκία ποὺ κατείχαμε τότε. Μὲ ψημμένο δέρμα, κοκκινότριχος, μὲ φωνὴ σχεδὸν πάντα ἑλαφρῶς εἰρωνικὴ, περιέφερε μιὰ ζωὴ ἀνεξάρτητη.

Δὲν εἶχε, μοῦ εἶπε μιὰ μέρα ποτὲ κοιμηθεῖ μὲ γυναῖκα. Δὲν ὀπισθοχωροῦσε πρὸ οὐδενὸς ὅταν οἱ ἐπιθυμίες τὸν κατελάμβαναν. Ἄπαξ ὅμως ἱκανοποιοῦσε τὲς ὁρμές του ἐδιωχνε μὲ εὐγενικὸ τρόπο ἀπὸ τὸ κρεβάτι του τὴ γυναῖκα ποὺ τὸν ἐξυπνέτησε, γυρνοῦσε ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρὸ καὶ ἀποκοιμοῦνταν μὲ ἥσυχη συνείδηση.

Ἦταν γεμάτος χαρὰ ἀπὸ μιὰ ἀνακάλυψη ποὺ εἶχε κάμῃ στὴν Πόλη. Ξερούπως τὸ φιλόξενο σπίτι τῆς Δίδος Ὁκανιάν, ἡ ὁποία ἐξασκοῦσε τὸ εὐγενὲς ἐμπόριον τῶν μικρῶν μυροβόλων λουλουδιῶν, τῶν μικρῶν Ἑλληνίδων ἢ Λεβαντίνων ἀπὸ δώδεκα ἕως δέκα ἕξ ἐτῶν, τὰ ὁποῖα ὑπέμεναν τὴν τύχη τους χωρὶς νὰ ἀραπονοῦνται ἢ χωρὶς νὰ ξεύρουν πὰ ἦταν ἡ ἀξία τους. Ὁ Μάξουελ ἐχθρὸς κάθε ἐρωτικῆς περιπετειᾶς εἶχε ἐκτίμησι τὰ αἰθρήματά του αὐτὰ ἢ ἐγνώριζε χάρη στὰ μισοαῖῶα πλασματάκια ποῦ τοῦ ἐχρησίμευαν ν' ἀπαλλαγῇ κάθε δυὸ μέρες ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς σωματικούς του κνισμούς, ὅπως θὰ ξουριζόταν ἀπλοῦστατα.

Ἡ δις Ὀκαμία εἶχε τὸ ἀτίμητο προσὸν νὰ ἐπιτύχη νὰ καταργήσῃ κάθε ἐρωτικὴ ἀντιζηλία μεταξύ μας, καὶ ὁ συνταγματάρχης γελοῦσε μὲ διάπλατα ἀνοιγμένο στόμα, ὅταν μ' ἐβλεπε νὰ φλερτάρω μὲ ὠραίες Πειραιώτισες. τίς ὁποῖες προσεῖλκε τὸ γερὸ κομποῦμα μας ἢ νὰ φλυαρῶ χωρὶς ἐλπίδες μὲ καμμιά τουρκοπούλα πού τότε ἀκόμη σκέπαζαν μὲ τὸ τσαρτσάφι τὰ ὠραῖα μουτράκια τους.

Ζούσαμε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπέροχα. Κάπου, κάπου τὸν πείραζα καὶ μὲ πείραζε.

— Εἰς ὑγείαν τῆς βασίλισσας τῆς Ἀγγλίας . . . . . ἔλεγα.

— Ἄ! Ζάν, ξέρετε πῶς δὲν γελῶ μ' αὐτὸ, μ' ἀπαντοῦσε καὶ θεόγυμνος ὅπως ἦταν ἔβγαινε ἀπὸ τὸ δωμάτιό του στὸ διάδρομο.

— Θὰ κάμω τὸ μπάνιο μου πρὶν ἀπὸ σένα σήμερα ἂν ἐπιτρέπετε, βατραχοφάγε μου.

*
* *

Ἔτσι ἀρμονικὰ καὶ χαρούμενα περάσαμε κάμποσο καιρό. Μιὰ μέρα ὅμως παρουσιάσθηκε ὀλότελα ξαφνικὰ, ἀναπάντεχα μπροστά μας ὁ Ἀλέξανδρος Ἀλεξάνδροβιτς καὶ μπῆκε στὴ ζωὴ μας.

Οἱ ἐρυθροὶ εἶχαν ρίξει τότε στὴ θάλασσα τὸ στρατὸ τοῦ Βράγγελ, μὲ μιὰ μόνο ἀπλωσιὰ τοῦ χειριοῦ τους. Εἶδαμε λοιπὸν νὰ φθάνῃ στὴν Πόλη τὸ ἀπίστευτο αὐτὸ στρατεύμα πού ἀπετελεῖτο ἀποκλειστικὰ σχεδὸν ἀπὸ ἀξιωματικούς, τῶν ὁποίων ὁ κατώτερος ἦταν συνταγματάρχης καὶ τοῦ ὁποίου τὸ карабάνι περιελάμβανε ἀντὶ κάθε ἄλλης ἀποσκευῆς, πριγκίπισσες καὶ ἑταῖρες. Μερικὸς ὁ Κουτιέπωφ τοὺς ἐγκατέστησε σ' ἓνα ἐγκαταλειμμένο λειβάδι καὶ οἱ ἄλλοι ἐγκατεστάθησαν στὰ νυκτερινὰ κέντρα τοῦ Σταυροδρομοῦ κάμνοντας ψευδοκοῦρες καὶ ὅτι ἄλλο μορεῖ νὰ βάλῃ ὁ νοῦς σας καθημερινῶς.

Δὲν θυμοῦμαι πλέον γιὰ πιά ἀκριβῶς ὑπηρεσιακὴ λεπτομέρεια ἤλθαμε σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν λοχαγὸ Ἀλέξανδρο Ἀλεξάνδροβιτς Ὁ ἀρχηγὸς αὐτὸς μιᾶς σόντιας κοζάκων πού πολὺ θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ τὴν ἀφίση στοὺς ἄλλους καὶ ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε ἀκόμη ἀποδράση γιὰ τὴν πῶς ὡς ἐκ θαύματος, ἀποροῦσε πρῶτος αὐτὸς εὐρέθηκε μέσα εἰς τὴν ρωσικὴν στρατιωτικὴν στολήν, αὐτὸς πού ἀπὸ δυὸ χρονῶν παιδάκι μεγάλωσε στὸ Παρίσι, ἐσπαύδασε ἐκεῖ. Πῶς τὰ ἐγκατέλειψε ὅλα γιὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν πατερούλην στὰ 1914 ὅταν ἄρχισε ὁ πόλεμος, ὁ ὁποῖος τοῦ θύμησε μόνον ὅτι ἦταν Ρῶσος;

Ἀγαποῦσε τὴν τέχνην πολὺ, ἀλλὰ περισσότερον τὴν Νάντια του. Δὲν βλέπαμε ποτὲ τὸν Ἀλέξανδρο χωρὶς τὴν Νάντια. Ἐλεγε πῶς ἦταν γυναικα του, ἀλλὰ δίχως ἀμφιβολία δὲν ἦταν παρὰ μαιτρέσσα του. Αὐτὴ

δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει. Ἀγαπιόνταν θερμά, ζηλότυπα, τρελλά, ἦταν ἀδιάφοροι σὲ κάθε τι ποῦ δὲν ἦταν τῆς ἀγάπης τους κι' ὅταν συνδεθῆκαμε μὲ φιλία κι' ἀρχίσαμε νὰ τρῶμε μαζί, μᾶς ἐρχόταν κουρασμένοι, τσακισμένοι, μὲ μεγάλους μαύρους κύκλους γύρω στὰ μᾶτια, ἀλλὰ ἀκτινοβολοῦντες ἀπὸ ἔκσταση γιατί ὅλη τὴν ἡμέρα ἐρωτοτροποῦσαν χωρὶς αὐτὸ νὰ ὀλιγοστεύῃ τὸς κοινὸς πόθους τους.

Στὴν Γαλλία κι' ἄλλοι οἱ ἐρωτευμένοι ἀπὸ κληρονομικὴ φιλαργυρία νοιώθουν τὴν ἀνάγκη νὰ ἀποθηκεύουν γιὰ τὸ μέλλον καὶ ξοδεύουν μόνον τόσα ὅσα ἀρκεῖ νὰ μὴ ἐγγίξουν τὸ κεφάλαιο ἀλλὰ μόνο τοὺς πλεονάζοντας τόκους. Στὴν Ρωσία εἶναι πολὺ σπάταλοι. Ἐξανεμίζουν ὅλα τὰ ὑπάρχοντά τους σὲ μιὰ μόνο μέρα καὶ δὲν σκέπτονται γιὰ τὴν αὔριο. Οὔτε ἡ Νάντια, οὔτε ὁ Ἀλέξανδρος ξετρελλαμένοι ἀπὸ τὸ πάθος τους, δὲν λογάριζαν ἂν θ' ἀγαπιόταν ἀκόμη αὔριο...

* *

Μιὰ μέρα συνέβη, ὅτι ὄφειλε ἀναποφύκτως νὰ συμβῆ. Ἡ Νάντια φοροῦσε πάντοτε φουστάνια μὲ τολμηρὰ ντεκολιτὲ τὰ ὁποῖα δὲν ἄφιναν καμμιά ἀμφιβολία γιὰ τὴν θεία πλαστικότητα τοῦ λιγυροῦ κορμιοῦ τῆς. Ὁ λαιμὸς τῆς πρὸ πάντων ἦταν ὄνειρώδης καὶ ὅλο τῆς τὸ κορμὶ βεργολυγοῦσε σὰν νὰ ὑπάκουε σὲ μυστικὸς ἠδονικὸς ρυθμὸς.

Ὁ ποθὸς γι' αὐτὴν φαρκάκωνε διαρκῶς τὸν Μάξουελ. Ὁ καλὸς συνταγματάρχης, ὁ ὁποῖος ἕως τώρα δὲν αἰσθάνθηκε τοὺς δυνατοὺς αὐτοὺς κύππους τῆς ἀπόλυτης ἀγάπης, ἀποροῦσε μοναχὸς του γιὰ τὸ κακὸ ποῦ τοῦ ἦλθε, χωρὶς καμμιά ἐλπίδα γιαιτρειᾶς. Ἡ Νάντια ἐλάτρευε ζηλότυπα τὸν Ἀλέξανδρο καὶ ἦταν παραδομένη σύγκορμα στὴν ἄγρια ἀγάπη τῆς. Δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ κι' αὐτὴ τὰς μικροεφόδους τοῦ ἀδεξίου στὶς ἐρωτοτροπίες στρατιωτικοῦ. Τὶς ἀγνοοῦσε ἀπλούστατα.

Ἐὰν ἐπέμενε, ὑπέμενε, καταντοῦσε μ' ἓνα λόγῳ ἐνοχλητικὸς ἐσταματοῦσε ἐπάνω του τὸ μισοσθῶ βλέμμα τῆς καὶ κατόπι ξεσποῦσε σὲ ἀκράτητα τραγανὰ γέλια. Καὶ ὁ Μάξουελ τᾶχανε, ἀλλαξοψίδιαζε καὶ κατέβαζε μὲ μιᾶς ἓνα θεόρατο ποτῆρι ρακὶ προσπαθώντας νὰ συνέλθῃ.

Ἦξευρε καλὰ ὅτι δὲν θὰ κατάφερνε τίποτε στὸ τέλος, ἀλλὰ ἐν ἀντιθέσει μὲ ὅτι εἶχε ὡς ἀρχὴν του ἕως τότε δὲν κατῶρθωνε ν' ἀπαλλαγῆ τοῦ φλογεροῦ πόθου του.

Κάθε βράδῳ, ὅταν μαζί γυροῦσαμε στὸ σπίτι μας, μοῦ ἐπανελάμβανε μὲ χερονομίες ποῦ ἔδειχναν πόσο πολὺ θύμωνε:

— Θὰ τὴν ἀποκτήσω! Θὰ τὴν κάμω δική μου... Πῶς; Δὲν ξεύρω...

· ἄλλα θὰ τὸ κατορθώσω... καὶ πιστέψτε με Ζάν... θὰ κοιμηθῶ μαζί
της .. Ἄκουτε; θὰ κοιμηθῶ... γιὰ πρώτη φορά.

Κάθε βράδυ τώρα δειπνούσαμε στὸ ἐστιατόριο τοῦ κήπου τῶν
Μνηματακίων ἀρκετὰ ἀργά. Στὴν κοντινὴ πίστα ἕνας πτωχὸς κωμικὸς
προσπαθοῦσε νὰ προκαλέσῃ τὰ γέλοια τῶν πυροβολητῶν, οἱ ὁποῖοι
κατέβαιναν κατὰ ομάδας ἀπὸ τὸ μακρυνὸ τους στρατόπεδο τοῦ Ἰμ-
πραῆμ πασαῖ.

Παρακάτω ἀπὸ μᾶς, ἦταν ἕνα μουσουλμανικὸ κοιμητήριο, ὅπου
ἔδῳ καὶ κεῖ ἄσπρες μικρὲς ἢ μεγάλες ἐπιτύμβιες στήλες φάνταζαν μὲ
τὴν ἀσπράδα τους μέσ' στὴν διάφανη σκοτεινιά τῆς γλυκειᾶς νύκτας
τῆς Βασιλίδας τῶν πόλεων, ἀνάμεσα στὰ μαῦρα ἀπαραίτητα κυπαρίσσια.

Καραμπινιέρηδες τῆς Ἰταλικῆς ἀστυνομίας ἤρχοντο ἐκεῖ μὲ μεγάλ-
λην μαύρην στολὴν μὲ τὰ τρικαντῶ τους, τὰ λευκὰ γάντια καὶ πελώριες
λιγιστὲς σπάδες τοῦ 19ου αἰῶνα.

Ἄπ' τὴν ἄλλη μεριά ὁ Κεράτεις κόλπος ἔπαιζε παιγνίδια φωτὸς
καὶ σκιάς μὲ τὸ κατακάθαρο φεγγάρι ἀντιφεγγίζοντάς το. Πιὸ πέρα
ἀκόμη ἡ Στάμπουλ μὲ τὰ κατάκλειστα αὐτὴ τὴν ὥρα σπίτια της, βου-
βή, μυστηριώδης.

Ὁ μόνος ἦχος ποὺ ἀκουόταν ἦταν αὐτὸς ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τὰ πε-
λώρια ρόπαλα μὲ σιδερένια αἰχμὴ τῶν νυκτοφυλάκων τὰ ὁποῖα σέρναν
ἢ βροντοκοποῦσαν στὰ ἀτέλειωτα λιθόστρωτα τῆς συνοικίας καὶ ἀπὸ
καιροῦ εἰς καιρὸν οἱ συνθηματικὲς φωνὲς τους.

Ἡ ποίηση αὐτὴ ἄφινε ἀδιάφορο τὸν Μάξουελ, ὁ ὁποῖος δὲν σή-
κωνε τὰ μάτια του ἀπ' τοὺς ἀγαματώδεις ὄμους τῆς Νάντιας ὅπως
καὶ τὸν Ἀλέξανδρο, ὁ ὁποῖος δὲν ἐνδιεφέτο γιὰ τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ
τὴν ἀγάπη του.

Τρώγαμε ἀργά, ἀργά, ἀπὸ τεμπελιά καὶ γιατί οἱ Περαιῶτες σερ-
βιτόροι δὲν βιαζόταν καθόλου. Ἐνόμιζαν ὅτι μόνον ἔτσι μπορεῖ νὰ
τρῶῃ ὁ κόσμος. Καπνίζαμε πολὺ ὡς τὰ μεσάνυχτα. Κατόπι πηγαίνα-
με στὸ Ταξίμ ὅπου πριγκήπισσες Ρωσσιίδες γλεντοῦσαν τρελλὰ μὲ τὸ
προϊὸν τῶν τελευταίων κοσμημάτων των, ἢ ρουμανίδες ἑταῖρες προ-
φέροντας συρτὰ τὸ «ρ» πιστοποιοῦσαν πῶς ἀνατράφηκαν στὸ γηραιὸ
Παρίσι, τὶς ἔρχονταν συχνὰ εἰρωνικὰ βλέμματα.

Πρὶν ὁ Μάξουελ πηρὴ δύο μόνον βίσκυ, χωρὶς νὰ μᾶς ποῦν καληνύ-
χτα ἢ Νάντια καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐξαφανίζονταν καὶ βυθισμένοι στὸ
βάθος μιᾶς ἀμαξας ποὺ τὴν ὠδηγοῦσε νυσταλέος ἀμαξᾶς ἔστριβαν στὴν
πρώτη γωνία. Ὁ Μάξουελ γυρνοῦσε στὸ σπίτι κακόκεφος.

Ἐνα βράδυ ἔβρεχε. Εἶχε τόσο καιρὸ νὰ βρέξῃ, ὥστε νομίζαμε ὅτι

ὁ καλὸς Θεὸς τὸ ξέχασε ὅπως διόλου. Ἄλλὰ τίποτε δὲν μὲ νευριάζει περισσότερο ἀπὸ τὴ βροχὴ στὴν Ἀνατολή, γιατί ὅλα εἶναι κατασκευασμένα γιὰ μιὰ ζωὴ στὸ ὑπαιθρο. Ὑποχρεωθήκαμε λοιπόν, νὰ δειπνήσουμε κλεισμένοι σὲ μιὰ ὑαλόφρακτη αἴθουσα ὅπου ρυθμικὰ στάλλαζε τὸ νερὸ στ' ἀνοίγματα τῶν παραθύρων.

Νυκτερινὰ κέντρα; Τὰ ἴδια πάντοτε.

Καὶ αὐτὰ τὰ «ἰδιαίτερα» τῶν ὁποίων εἶχα τὰς διευθύνσεις ἀπὸ τὴν ἀστυνομία ἠθῶν ἦσαν πάντα μελαγχολικά, εἶχαμε δὲ καὶ τὴν Νάντια μαζί μας ποὺ δὲν ἦταε μὲν σεμνότυφη, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦταν ἐρωτευμένη μὲ τὸν Ἀλέξανδρο, προσπαθοῦσε μὲ κάθε τρόπο ν' ἀπομακρύνῃ τοὺς ἐπικίνδυνους σύγχρωτισμοὺς ἀπ' αὐτόν.

Ὁ Μάξουελ τότε πρότεινε, εἶμαι βέβαιος χωρὶς καμμιά ὑστεροβουλία νὰ παίξουμε μπριτζ.

— Πᾶμε στὸ σπίτι μας, εἶπε, ἔχω βίσκυ καὶ χαρτιά. Θὰ παίξουμε μπριτζ.

Δὲν παίξαμε ὅμως μπριτζ γιατί ἐγὼ δὲν ἔπιασα ποτὲ χαρτιά στὰ χέρια μου καὶ συνεπῶς ἀγνοοῦσα ὁλότελα καὶ τὸ παιγνίδι αὐτό. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Μάξουελ ἔπαιξαν οἱ δύο τους ἓνα παιγνίδι μὲ ἄγνωστο γιὰ μένα ὄνομα.

Ἡ Νάντια κι' ἐγὼ τραβηχθήκαμε σὲ μιὰ γωνιὰ φλυαρίσαμε ἀρκετά, ξεφυλίσαμε περιοδικὰ, στὸ τέλος νοιώσαμε τὸν στενοχώρια ποὺ νοιώθει καθένας ὅταν στὸ ἴδιο δωμάτιο γίνεται παιγνίδι. Ὑστερα ἐνδιαφεροθήκαμε γιὰ τὸ ἄγνωστο αὐτὸ παιγνίδι. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔχανε διαρκῶς. Στὸ τέλος ἔχασε ὅλα τὰ χρήματά του, μὰ ξεακολουθοῦσε νὰ παίξῃ. Ἐχασε τὸ παρᾶσημό του, τ' ὥρολόγι του, ἓνα δακτυλίδι, τὸ μισθὸ τοῦ ἄλλου μηνός. Ὁ Μάξουελ ἔβαλε ὅλα αὐτὰ στὴν ἄκρα τοῦ τραπεζιοῦ καὶ συχνὰ ἐπανελάμβανε ἐνῶ ἀνακátωνε τὰ χαρτιά.

— Τὴ ρεβόνς, φίλιτα.

— Ρεβάνς, οὐρλιαξε ὁ Ἀλέξανδρος κατσουφιασμένος, μὲ θολωμένα μάτια.

Ἐχασε τὸ ἄλογό του,

— Ρεβάνς, Μάξουελ.

— Μὰ φίλε μου, καταστράφηκες.

— Μὴ σὲ νοιάζει.

Ἡ Νάντια δὲν ἔλεγε τίποτε. Εἶχε σφικτιὰ κλεισμένο τὸ στόμα. Ὁταν ὁ Ἀλέξανδρος θέλησε νὰ παίξῃ καὶ τὸ σπαθὶ του τὸν ἐμπόδισε.

— Πάρε αὐτό, τοῦ εἶπε. Ἦταν τὸ χονδρὸ μαλαματένιο βραχιόλι της. Χάθηκε κι' αὐτό. Τοῦ ἔδωσε ἄλλο καὶ ἄλλο ὥσπου χάθηκαν ὅλα.

Ούτε μπάλα δὲν ἔπιασε ὁ καημένος. Ξεκούμπωσε τὸ ἀμπέχωνό του, κἀνίδρος.

— Δὲν ἔχω πιά τίποτε, εἶπε.

— Πῶς; ἔχεις.

— Τί;

— Τὴν Νάντια εἶπε φυσικώτατα ὁ Μάξουελ. Ὁ Ἀλέξανδρος τινάχθηκε σὰν νὰ τὸν μαστίγωσαν στὸ πρόσωπο, ἔβαλε τὸ χέρι στὸ κοζάκι μαχαῖρι του μηχανικά.

— Συνταγματάρχα...

Ἡ Νάντια ἔβαλε τὰ χέρια της στοὺς ὤμους του.

— Ἀγάπη μου...

Τὸν κάθισε κάτω. Ἔπεινα ἐνῶ κρατοῦσε πάντα τὸν ἐρωμένο της ἔσκυψε πρὸς τὸν Μάξουελ καὶ προσέθεσε :

— Σᾶς μισῶ ἀλλὰ δέχομαι. Ἄς γίνω τὸ ἔπαθλο στὴν τελευταία χαρτοσιά... Ἄν χάση ὁ Ἀλέξανδρος εἶμαι δική σας ἀπόψε. Ἄν κερδίση θὰ τοῦ ἐπιτρέψετε ὅλα ἀνεξαιρέτως.

— Ὀλοράιτ, ἔκαμε ὁ Μάξουελ... κιτ ἦ διπλά.

— Νάντια, παρεκάλεσε ὁ Ἀλέξανδρος.

— Τίποτε, παῖξε.

— Κόψτε, Ἀλέξανδρε εἶπε ὁ Μάξουελ κ' ὕστερα μοίρασε.

Ἡ τύχη βοήθησε τὴν τελευταίαν αὐτὴ φορὰ τὸν φτωχὸ ἐρωτευμένο. Ὁ Ἀλέξανδρος κέρδισε τὴν Νάντια, τοῦ ἔμεινε πιά γιὰ πάντα δική του.

ΧΕΡΒΙΝ ΧΕΚΟΛΣ